

FITXA 10

SALVAR AL SOLDAT RYAN

TEXT

1943: LA GUERRA CANVIA DE SIGNE

Imatge 1. Europa a mitjans de 1943. La major part del continent es troba ocupat pels alemanys. Només la Gran Bretanya i Rússia resisteixen. En el Nord d'Àfrica les forces angloamericanes expulsen els italians i els alemanys de l'Afrika Korps. El mar està en poder de la flota aliada.

El dia 1 de gener de 1943 Adolf Hitler celebrava amb els seus col·laboradors l'inici de l'any que, segons el Führer, "portaria la victòria final". Tots els assistents al dinar aixecaren les copes de xampany francès. Només l'abstemi Hitler brindava amb aigua mineral. L'alegria era general; la fe en el triomf, absoluta.

No els mancaven raons per a l'optimisme: l'exèrcit nazi dominava França, Bèlgica, Holanda, Luxemburg, Noruega, Iugoslàvia i Grècia. Ocupava una immensa extensió de la Unió Soviètica, i també el Nord d'Àfrica. Eren aliats d'Alemanya, Itàlia, Romania, Bulgària, Finlàndia i Hongria. Espanya mantenia una teòrica neutralitat, si bé mantenia 15.000 soldats – la Divisió Blava - lluitant al costat d'Alemanya contra la Rússia soviètica. Els altres neutrals, Suècia, Suïssa i Turquia, procuraven resultar agradables al ulls del Tercer Reich.

Hitler esperava amb il·lusió la derrota dels aliats. El somni li havia de durar poc. El febrer de 1943 el VI Exèrcit alemany es rendia a Stalingrad, vençut per les forces soviètiques. Les pèrdues resultaven molt elevades: uns 500.000 homes entre morts, ferits i presoners, amb tot el material de guerra.

Simultàniament, l'Afrika Korps no aconseguia superar la derrota patida a El Alamein l'octubre de 1942 (valorada per Hitler com "un contratemps sense importància") i el seu cap, el mariscal Rommel, advertia com, amb poc petroli i armament, no podria resistir gaire temps la pressió aliada.

Imatge 2. El mariscal Erwin Rommel, en una portada de la revista espanyola *Semana*, l'any 1942.

Rommel era un geni de la guerra. Lluità sempre amb una gran inferioritat numèrica i de subministraments, malgrat la qual cosa obtingué importants victòries.

Però no pogué evitar la derrota final a l'Àfrica del Nord. Abans de la rendició, Hitler l'ordenà tornar a Alemanya i l'encarregà fortificar la costa francesa contra una possible invasió.

Rommel portà a terme un gran treball, però també va entendre que Alemanya no podia guanyar la guerra. Convençut que els nazis portaven el poble alemany a un desastre sense precedents, conspirà amb altres generals per eliminar Hitler. Quan el complot fracassà, Rommel va ser obligat a suïcidar-se.

Tanmateix, Hitler no volia entendre que s'enfrontava a les nacions amb més potencial econòmic i humà del planeta. Més a més, els aliats havien entès com els tancs, i, sobretot, l'aviació eren la clau de la guerra. La indústria alemanya començava a no poder seguir el ritme de la producció bèl·lica aliada, un fet que aviat repercutí en els camps de batalla.

En el Nord d'Àfrica, l'exèrcit americà desembarcà a la colònia francesa de Tunísia, atacant des d'aquí l'exèrcit de Rommel. Simultàniament, els anglesos avançaven des d'Egipte. I, per mar, l'aviació i la marina aliada enfonsaven els vaixells alemanys encarregats de transportar els subministraments a les forces de Rommel. Tot acabà amb una gran victòria aliada, la segona de la guerra i la primera que obtenien els angloamericans: l'Afrika Korps es rendí el 13 de maig de 1943. Més de 250.000 soldats alemanys i italians caigueren presoners.

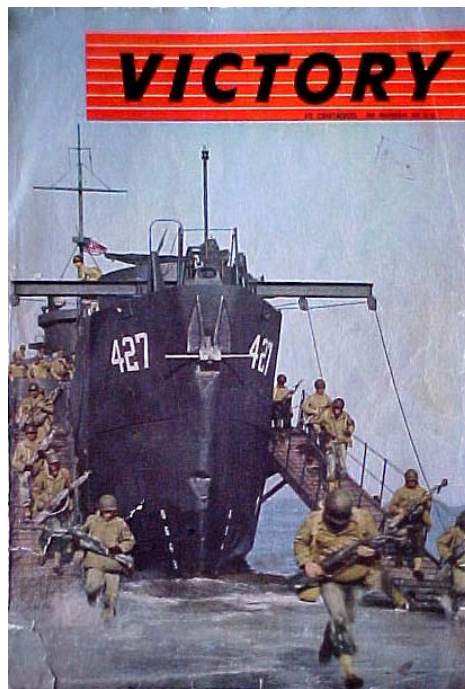
Els efectes de la derrota acabaren de desacreditar el règim de Mussolini, donat que s'afegien a la pèrdua de més de 600.000 soldats italians a la Unió Soviètica. La situació s'agreujà quan els aliats desembarcaren a Sicília el 10 de juliol, mentre un seguit d'atacs aeris damunt Roma i les principals ciutats desmoralitzaven el poble italià.

Imatge 3. Marines desembarcant a Sicília. Portada de la revista nordamericana *Victory*.

La lluita a Sicília durà del 10 de juliol al 17 d'agost de 1943. Els principals combats foren sostinguts per les divisions alemanyes enviades per Hitler com unitats de reforç.

En canvi, les forces italianes es rendiren des del primer moment. Tant els soldats com els oficials llençaven les armes i els uniformes abans d'entrar en batalla. Es vestien amb robes civils per barrejar-se amb la població.

Cal tenir en compte que l'exèrcit italià no estava preparat per a la guerra. L'armament era antiquat i sovint no funcionava. Lluitar en aquestes circumstàncies equivalia realment a un suïcidi.

El 25 de juliol, davant la crítica situació militar, el rei d'Itàlia Víctor Manuel III destituí Mussolini i el va fer arrestar. Es formà un nou govern, presidit pel mariscal Badoglio, qui, en secret, negocià la pau amb els aliats. El 8 de setembre Badoglio anuncià l'armistici.

Hitler reaccionà immediatament. L'exèrcit alemany ocupava Itàlia l'endemà mateix. Badoglio i el rei es lliuraren als aliats, amb l'ajut dels quals crearen un govern italià antifeixista. Mentrestant, els nazis alliberaren Mussolini. El Duce instituí la República Social Italiana un règim totalment dependent dels alemanys. És mostra del caràcter d'aquest govern que hagué d'establir la capital a Saló, una petita ciutat-balneari del Nord d'Itàlia, en considerar Roma "una ciutat perillosa, amb una població poc feixista". Els dos bàndols cometeren tota mena d'atrocitats contra els adversaris polítics. A Itàlia, els horrors de la guerra civil s'afegiren als horrors de la guerra mundial.

El conflicte continuà. Els aliats ocuparen el Sud d'Itàlia i avançaren en direcció Nord, però foren aturats a Monte Cassino. La batalla durà del 15 de febrer al 30 de maig de 1944. Monte Cassino era immensa abadia situada al cim d'una muntanya. Els aliats la bombardejaren, però grups de paracaigudistes alemanys s'atrinxeraren entre les ruïnes i resistiren atac rere atac. Els atacants eren, a més de nordamericans i britànics, soldats polonesos (que havien pogut fugir del seus país el 1939), neozelandesos i gurkhes del Nepal al servei de la Corona Anglesa. Es produïren combats cos a cos d'una ferotgia sense límits. Els comandaments aliats s'alarmaren per l'alt nombre de baixes. Encara que finalment els aliats obtingueren la victòria i ocuparen Roma el 4 de

juny, resultava clara la necessitat d'obrir un nou front on les operacions militars resultessin menys costoses en vides humanes.

Imatge 4. A la dreta, els habitants de Roma expressen la seva alegria per la caiguda de Mussolini.

A baix, el Duce és alliberat per un grup de paracaigudistes alemanys. Mussolini vesteix amb barret i abric negre. Rere seu apareix Otto Skorzeny, el cap de l'operació de rescat

L'ASSALT DEFINITIU: OPERACIÓ "OVERLORD"

Els dos bàndols tenien molt clar, des de temps enrere, on tindria lloc la batalla decisiva del front occidental: la zona francesa del canal de la Mànega. Per aquest motiu Hitler havia ordenat la construcció de "la muralla de l'Atlàntic", un conjunt de fortificacions destinades a protegir la costa francesa. Rommel, el militar més prestigiós

de l'exèrcit alemany, ho havia intentat. Però el cost del projecte resultava massa elevat. Resultava vital descobrir per on atacaria l'enemic, per concentrar-hi la major part dels recursos. Per a Rommel, aquest lloc era Normandia; per a Hitler i per al estat major alemany era el pas de Calais.

Els aliats tenien exactament el mateix problema, però a l'inrevés: calia atacar on les fortificacions tinguessin més feblesa. El general nordamericà Eisenhower va ser l'encarregat d'organitzar l'operació, que es va anomenar "Overlord". Després d'inacabables discussions amb els altres caps aliats decidí desembarcà a Normandia, a les platges situades entre els rius Vire i Orne. La data es fixà per al dia 4 de juny de 1944.

Imatge 5. Grans quantitat de material de guerra s'acumulen a la costa britànica. A l'espera del desembarcament, milers de tancs, camions, vehicles i materials de tota mena s'anaren emmagatzemant en dipòsits sovint improvisats.

Portà "Overlord" a la pràctica comportava transportar 50.000 homes en 4.000 llanxes de desembarcament, protegides per 138 vaixells de guerra i altres 1.000 naus auxiliars. Es tractava de la flota més gran de la història, cosa que incrementava les dificultats per a la coordinació i els riscos de l'operació. No podien haver-hi errors.

El dia 4 de juny es produí una tempesta. Eisenhower decidí esperar. L'endemà, la mala mar continuava. Eisenhower, conscient dels nervis generals, decidí llençar l'atac. A les 00:00 del 6 de juny eren llençats en territori francès els primers paracaigudistes. A les 03:00 quasi dos milers de bombarders atacaren les fortificacions alemanyes. A continuació, els vaixells de guerra dispararen els canons. A les 06:30 les llanxes d'assalt es dirigien a la costa.

Cada platja tenia un nom en clau: “Omaha”, “Utah”, “Juno”, “Sword” ... Per als veterans, aquests noms són encara avui un record terrible. Les fortificacions alemanyes, construïdes amb sòlids soterranis, havien permès als soldats nazis sobreviure a les bombes aliades. I quan els anglesos i els nordamericans baixaren de les llanxes els reberen amb un diluvi de bales.

Imatge 6. El desembarcament de Normandia, segons una il·lustració aliada.. La visió triomfal que ofereix disfressa la dura lluita pel domini de la costa francesa.

Sota el foc de les metralladores, els aliats intentaven arribar a la sorra. Si algú era ferit a l'aigua, el pes de la motxilla (l'equip complet pesava 20 quilos) l'enfonsava i moria ofegat. Un cop a la platja, calia cercar refugi i lluitar contra els alemanys. Unitats especials d'enginyers, proveïts amb bosses d'explosius i llançafomes, feien saltar pels aires els refugis enemics o carbonitzaven els defensors. Així, els aliats anaren consolidant les posicions. A començaments de la tarda, els alemanys de la costa eren cadàvers o presoners i es pogué procedir a desembarcar els tancs i els vehicles militars.

Només llavors els aliats pogueren iniciar la penetració cap a l'interior, per establir contacte amb els grups de paracaigudistes que havien aconseguit dominar varis ponts i importants nusos de comunicacions. Després de combats molt durs, els paracaigudistes i els soldats aconseguiren expulsar de la zona els alemanys. El desembarcament havia resultat clarament un èxit. Ara començava una nova batalla, destinada a alliberar el territori francès dels seus ocupants.

Imatge 7. A l'esquerra, el general Eisenhower parla amb un grup de paracaigudistes. A la dreta, el moment del llançament.

Durant els propers dies, els aliats anaren ampliant el territori. Dos factors serien essencials en l'avanç: el primer, una aclaparadora superioritat aèria aliada; el segon, la idea de Hitler segons la qual la invasió de Normandia era un engany destinat a apartar forces alemanyes de Calais, on es produiria el desembarcament principal. Així, mantingué fora de la lluita vàries divisions blindades que haurien provocar seriosos problemes als aliats.

Un fet casual fou també important: Rommel (que, a diferència de Hitler, ja havia entès l'estratègia enemiga) va ser metrallat per un avió mentre anava en cotxe. Patí ferides molt greus, essent ingressat inconscient en un hospital.

Quan Hitler entengué el seu error ja era massa tard. Durant el juliol els aliats ocuparen Cherburg, Caen i Saint Lô, les ciutats més importants de Normandia.

El dia 20 d'aquest mes, mentre la lluita a França resultava aferrissada, un grup de generals alemanys intentà assassinar Hitler. Aconseguiren introduir una bomba en una reunió al Quarter General alemany, però el Führer sobrevisqué a l'explosió. Els conspiradors foren descoberts. Entre ells es trobava el mariscal Rommel. Hitler li dona dues opcions: o ser jutjat per traïdor (i llavors també li matarien la dona i el fill, que no tenien cap culpa de res), o optà pel suïcidi. Rommel, per salvar la família, escollí la segona opció. Els altres conspiradors foren jutjats i executats.

A principis d'agost les forces d'Eisenhower aconseguiren envoltar les divisions blindades alemanys a Falaise. Va ser un segon Stalingrad. La batalla de Normandia acabà amb un ressonant triomf aliat. Els alemanys havien perdut 500.000 soldats, amb 210.000 presoners, i uns 2.000 tancs i vehicles blindats.

Imatge 8. Dues visions del "Tigre", el tanc alemany més conegut de la Segona Guerra Mundial.

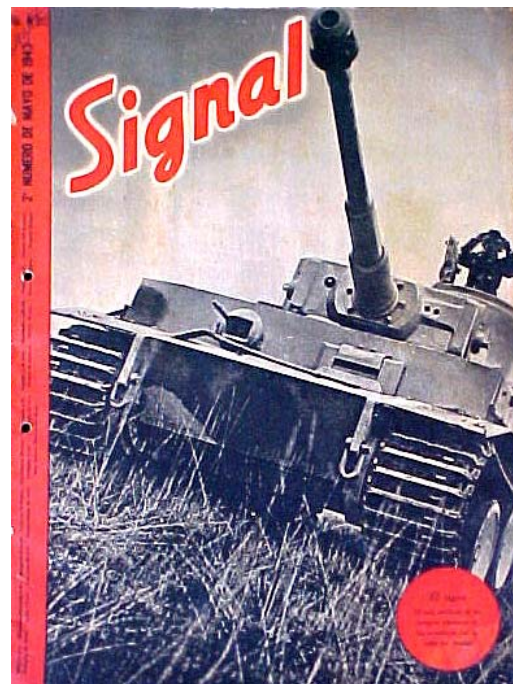
A la dreta, en una portada de 1943 de *Signal*, revista de propaganda alemanya que es distribuïa en castellà a l'Espanya franquista.

A baix, el blindat reconstruït en una maqueta actual.

El "Tigre" entrà en servei el 1942. Fins el final de la guerra va ser un terrible adversari. El blindatge resultava molt difícil de perforar i el canó tenia una gran potència.

A Normandia es mostrà superior als tancs aliats, cosa que no impedí la seva destrucció. Els eliminà l'aviació, contra la qual els "Tigre" no tenien defensa possible.

A *Salvar el soldat Ryan* Spielberg presenta molt bé l'enfrontament entre els "Tigre" i els soldats aliats.

L'èxit de l'ofensiva aliada s'explica per causes militars, però també per l'ajut prestat per grup guerrillers integrats per civils francesos. Es tractava del FFI (Forces Franceses de l'Interior), conegut popularment com "la Resistència ". Es tractava d'un exèrcit clandestí dirigit des de Londres pel general De Gaulle. Canalitzant el disgust d'una part de la població contra els nazis, organitzà grups que realitzaven actes de sabotatge: assassinaven soldats i oficials alemanys, volaven ponts i vies fèrries, s'enfrontaven a petites unitats... Els seus integrants eren anomenats maquis o

partisans. Entre ells es trobava un important nombre de republicans espanyols, exiliats des de la victòria de Franco, que continuaven així lluitant contra el feixisme.

Imatge 9. A l'esquerra, incident entre alemanys i francesos als Camps Elisis de París, l'any 1942.: un soldat agredeix un civil que s'ha negat a saludar una bandera alemanya. A la dreta, un maquis de Còrsega.

La gran prova de força de la resistència va ser l'alliberament de París. El 19 d'agost els FFI de la capital francesa es revoltaren contra els alemanys, sense esperar l'arribada dels aliats. Durant 5 dies es lluità al carrer, fins que, amb l'arribada de les divisions angloamericanes, els alemanys supervivents, manats per Von Choltitz, acceptaren rendir-se. Cal dir que els primers tancs aliats que entraren a París portaven els noms de "Guadalajara" i "Teruel": les tripulacions les formaven republicans espanyols. I l'avanç no s'aturà. A finals de setembre la major part de França ja era alliberada, mentre els aliats arribaven a la frontera d'Alemanya.

Mentrestant, en el front de l'Est, l'exèrcit soviètic inicià una forta ofensiva. Davant la clara inferioritat d'Alemanya, alguns dels seus aliats decidiren canviar de bàndol. Durant la tardor, Finlàndia, Bulgària i Romania giraren de política: obligaren els alemanys a abandonar el país i es posaren al costat de la Unió Soviètica.

En poc temps, Hitler es trobà fent la guerra pràcticament sol. Únicament Hongria continua lluitant al costat d'Alemanya. Ara era clar: la derrota de Hitler resultava inevitable.

3. EL FINAL DE LA GUERRA

A finals de 1944 les forces del Reich semblaven vençudes. La pressió combinada dels atacs soviètics a l'Est i angloamericans a l'Oest havia afeblit la màquina militar alemanya. No obstant, el fanatisme de Hitler exigia resistir a qualsevol preu.

Des de feia varis anys el territori alemany patia la guerra aèria, iniciada el 1941 i portada al límit durant 1943 i 1944. El cervell d'aquesta actuació era el general britànic Harris. Segons ell, el bombardeig sistemàtic desmoralitzaria la població, eliminaria la capacitat industrial, desprestigiaria el règim de Hitler i acceleraria la rendició.

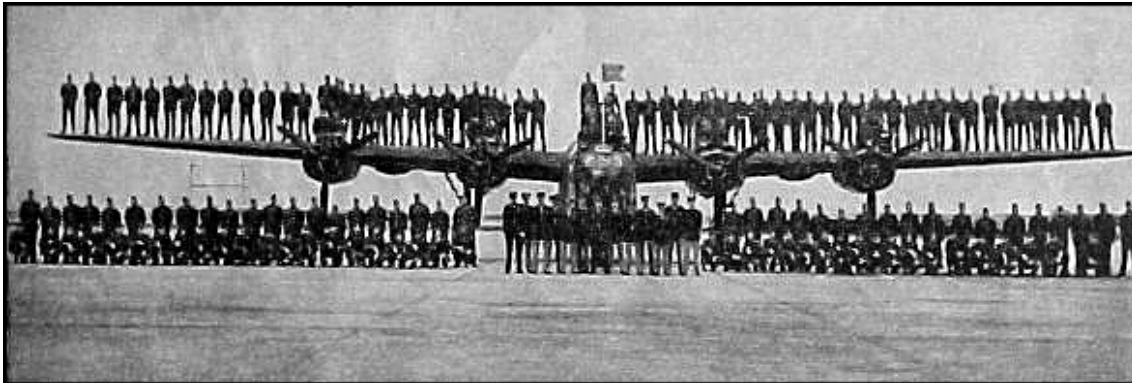

Imatge 10. A l'esquerra, la tripulació d'un bombarder "Liberator" mostra les bombes del carregament. Cadascuna podia destruir una illa de cases. A la dreta, un bombarder esclata, víctima de la defensa antiaèria.

Les opinions de Harris són encara avui un dels punts més discutits de la Segona Guerra Mundial. Per als historiadors alemanys, els bombardeigs afectaren poc la capacitat productiva alemanya, causant en canvi un immens sofriment a la població civil. Fins i tot els militars aliats afirmen que es tractà d'un error: si els aparells i els explosius s'haguessin llençat contra les forces alemanyes a les àrees de combat les destruccions causades podrien haver escurçat ben bé un any la duració del conflicte.

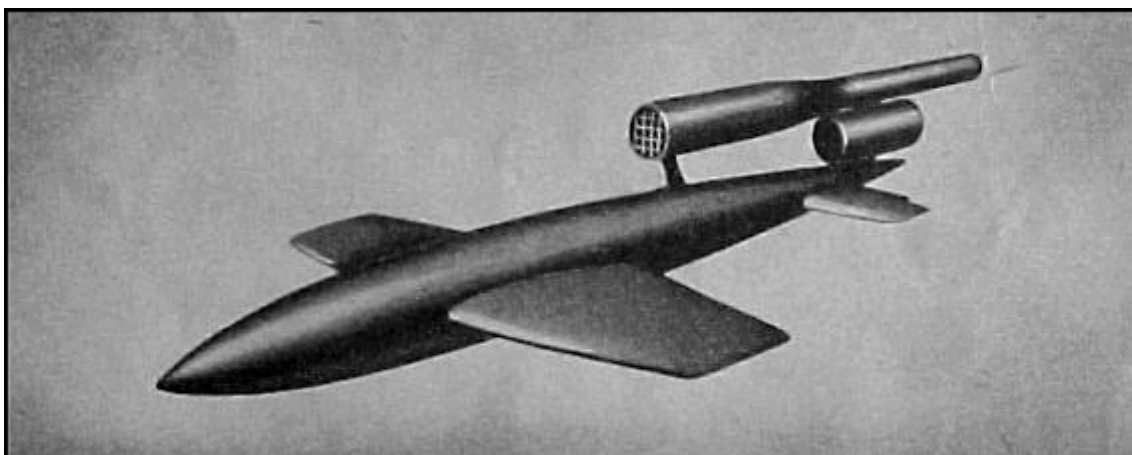
Tingui qui tingui la raó, la realitat és que Berlín, Hamburg, Munic i les principals ciutats patiren atacs constants amb bombes incendiàries. Durant el dia bombardejaven

els americans, i per la nit, els anglesos. En total, 600.000 persones, moltes d'elles dones i nens, foren víctimes dels atacs.

Imatge 11. A dalt, un "Liberator" amb la dotació completa (tripulació, mecànics, encarregats de manteniment...). Cada aparell tenia assignats 158 homes.

Mentrestant, Hitler, amb la ment cada cop més pertorbada, vivia un món irreal. Forçava als enginyers a inventar noves armes amb les quals estava convençut d'obtenir la victòria. Així aparegué la V-1, el primer mísil de la història. Es tractava d'una mena d'avió-coet sense pilot, carregat amb mitja tona d'explosius. L'arma resultà inútil donat que Hitler ordenà llençar-la contra Londres, enlloc d'usar-la contra els exèrcits enemics. Més endavant aparegué la V-2, molt més perfeccionada, que constituí un malson per als londinencs, però no alterà per a res el curs de la guerra.

Imatge 12. Una V-1 en vol.

La darrera ofensiva alemanya s'inicià el 19 de desembre a la zona de les Ardenes, un espai boscós situat entre França i Bèlgica. Novament es mostrava la demència progressiva de Hitler: pretenia un atac per sorpresa amb les forces cuirassades i els darrers avions per recuperar Anvers i París, capgirant el curs de la guerra. Malgrat

alguns èxits inicials, l'operació acabà el 28 de gener de 1945 amb la derrota alemanya. Hitler havia esgotat les últimes reserves disponibles.

Imatge 13. Enmig d'una tempesta de neu un soldat nordamericà avança durant la batalla de les Ardenes.

La lluita tingué lloc enmig d'unes condicions meteorològiques pèssimes que impediren l'actuació de l'aviació aliada.

Quan el temps s'asserenà la superioritat aèria tornà a decidir la batalla.

L'únic obstacle capaç de frenar als aliats va ser el riu Rin, fortificat i difícil de travessar. Mentrestant, Hitler creava un exèrcit per resistir a la desesperada: el Völksturm (Exèrcit Popular). Mobilitzà tota la població masculina d'edat compresa entre els 14 i els 60 anys, els armà de qualsevol manera i els envià a lluitar. El Führer, per sorprenent que pugui resultar, creia poder guanyar la guerra. Es refiava dels nous aeroplans a reacció – realment admirables des del punt de vista tècnic – per destruir l'aviació enemiga, però els nous aparells s'havien desenvolupat massa tard i en nombre molt escàs.

Hitler vivia de somnis. La realitat consistí en la caiguda de la part oriental d'Alemanya en poder dels soviètics, i la captura per part dels aliats del pont de Remagen, el 22 de març. Travessaren el Rin, trobant una resistència ferotge, especialment sorprenent quan resultava clara l'agonia de les forces alemanyes.

Llavors, Hitler manà al ministre d'Indústria i Armament, Albert Speer, destruir totes les indústries, ferrocarrils, comunicacions, mines, magatzems i ciutats del Reich abans no caiguessin en mans de l'enemic. Speer entengué clarament que un ordre com aquesta només podia procedir d'un dement i no s'atreví a aplicar-la.

El final es precipitava. El 25 d'abril els exèrcits soviètics i nordamericans es trobaren a Torgau, envoltant les forces nazis en una gran tenalla. Berlín estava encerclat per l'exèrcit soviètic. En aquesta ciutat, tancat en un búnker subterrani, Hitler va viure els darrers dies.

Conscient, per fi, de trobar-se derrotat, rebé el 28 d'abril la notícia del final de Mussolini, assassinat per partisans comunistes. El 29 es casà amb Eva Braun. El 30, la parella es suïcidà: Eva Braun va prendre una càpsula de cianur i Hitler es disparà un tret a la boca.

Imatge 14. Columna de presoners alemanys a Aquisgrà, una de les primeres ciutats del Reich caigudes en poder dels aliats.

Hitler creà uns tribunals militars especials per condemnar a mort per "derrotisme" tot aquell que proposés rendir-se. Milers de persones moriren executades per aquest motiu.

El successor designat pel Führer va ser l'almirall Doenitz, qui no pogué fer altra cosa sinó signar la pau per estalviar la màxima quantitat possible de vides. El 7 de maig de 1945 els representants del govern Doenitz es rendiren als aliats, en presència del general Eisenhower. El 8 feren el mateix davant els representants de la Unió Soviètica. L'endemà, l'exèrcit alemany deixava de combatre i es constituïa presoner. A Europa havia acabat la Segona Guerra Mundial.